

Пише
Љубодраг
СТОЈАДИНОВИЋ

Негде са неба,
на плаву планету
можда још гледају
Јуриј Гагарин
и Лајка. Човек
и његов пријатељ.
За њих, бића из
прошлог века,
наш сателит под
киријом је
неописиво чудо.
И за нас је.
Погледајте
у небо, застаните
мало, сликајте се
за сваки случај.
Нека шкљоца
сателит, то му је
посао. Да не
испаднемо будале!
Бар да му
потрошимо филм,
кад смо га тако
скупо платили.

Негде шездесетих, у Подмосковљу, живело је куче, мешанац. Нико није бринуо за њега, јер није припадало никоме. А онда су га једног јутра случајно ухватили људи из московског "Звезданог града".

Било је време да се у вештачко небеско тело, звано сателит, или "пратилац", да не кажемо трабант – стави живо биће. И то баш пас, случајни примерак луталице, који ће тек постати најпознатији створ из те сорте у пасој, али и људској историји. Свој пут према звездама несрећно куче је почело без тренинга и пристанка.

Дали су му (јој) име Лајка. И Лајка је полетела према васиони, да се никада више на врати у кошмарни свет људи и њихових најбољих пријатеља. Негде, хиљадама километара изнад своје родне планете, угинула је, или изгорела Лајка, пионер космоса.

Друштва за заштиту животиња и Брижит Бардо тада су ћутали. Напредак тражи жртве. Један пас је нестао у васионском праху, за част и славу.

Касније су полетеле и друге животиње. Заморчићи људске родозналости. Пси су, ипак, били најомиљенији путници које је човек делегирао. На пример, Стрелка и Белка. Али нико није могао да достигне славу једне Лајке.

А онда је у кокпит, или кабину ракете, сателита – како хоћете сео Рус Јуриј Алексејевич Гагарин, мајор по чину. И летећи тако, за деведесет минута облетео земљу, па се спустио негде, у неку сибирску степену. За деведесет минута! Толико таљига зглобни аутобус од Петовог брда до Венца. А Јуриј читаву кулгу! Нема славе која је била равна Гагариновој. Он је Икар модерног времена, први човек који је видео да је ова планета плава. И да одозго изгледа лепо, чак романтично. Ко би рекао? То је само зато што се отуда не види Панчево у чађи, нити се осећа фина арома сумпор-диоксида.

После Јурија Алексејевича многи су гледали трећи камен од сунца из јоносфере. Герман Степанович Титов. Џон Глен, па онда прва жена у космосу Валентина Терјешкова. И први homo sapiens који је лебдео сам у тами бескраја, везан пупчаном врпцом за слабашну конзерву којом је путовао. Зове се Леонид Леонов.

Нил Армстронг се успентрао чак на месец да би изрекао мудрост о малом и великом (кораку и човечанству). Многи су погинули, или изгорели при полетању или слетању. Али само један је Гагарин.

Осим погледа на земљу, ништа тамо горе није романтично. Само мрак и бескрај. И неспокој пред мистеријом. Зато су људи мало застали. Све ређе путују, ако изузмемо богате авантуристе. Уместо пловидбе ка нестварном, боље је размишљати. Ум лако

БАЛАДА О САТЕЛИТУ

пролази непознатим фантастичним просторима, кроз репове комета, црне рупе и квазаре. Уместо Лајке и Гагарина, боље је да таквим путевима плове машине, и казују нам оно што сами не можемо знати.

Изнад наших глава сваког тренутка плута негде преко 15.000 вештачких небеских тела. "Спутњик", "Восток" и "Војашер", одавно су завршили свој век, и попадали у океане, чије су тајне још веће него оне горе. А неки такви старици можда још плове, као неуништиви олдтајмери без горива, који се бешумно крећу посусталом силом инерције.

Без модерних сателита свет би и даље био место кроз које иду спори каравани. Данас је то Маклуаново "глобално село", у коме сви виде и чују све. Или бар могу, ако желе.

Тако је и данас тајна јесмо ли ми, као Србија и Црна Гора, стварно закупили онај израелски сателит. И то за 52 милиона долара, да би одозго било јасније оно што је доле. То јест, код нас и у окружењу. У њему (сателиту), као што се и може замислити, нема живих бића, него та направа сама ради и види све.

Може се онда разумети зашто су се ови наши полагомили. Затражиш податак, онај горе слуша и одмах слика. За неколико минута имаш фотос на столу "о ситуацији". Ако официјелни фотограф није ту, сателит може да ти уради портрет за личну карту. Има и такав програм! Одозго, по теменима се најбоље препознајемо.

Додуше, податке које добијамо за 52 милиона долара могли смо да пазаримо знатно јефтиније. На пример, иабе. На Интернету у сваком тренутку можете да се прикачите уз неки докони сателит. И да видите улаз у свој вољени солитер. И то по цени једног телефонског импулса. Можда је "ситуација у окружењу" нешто скупља. За то постоје специфични, "пријатељски сервис", који нису глупљи од нашег скупог ексклузивца. Исто бадава. Све друго је размишљање и аналитички обавештајни рад. Ниједан сателит, ма како окат био, не замењује људски ум. Али глупост – то свакако може. Замењује.

И сад, нико да призна да је татко мртворођенчета. А закупљени сателит сликује лепоте природе и поплаве. Војска је на бедемима, јер зна: тамо где је мокро, ту је и вода. За то знање конзерва одозго није потребна.

Негде са неба, на плаву планету можда још гледају Јуриј Гагарин и Лајка. Човек и његов пријатељ. За њих, бића из прошлог века, наш сателит под киријом је неописиво чудо. И за нас је. Погледајте у небо, застаните мало, сликајте се за сваки случај. Нека шкљоца сателит, то му је посао. Да не испаднемо будале! Бар да му потрошимо филм, кад смо га тако скупо платили. ■ Аутор је коментатор листа "Политика"